

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ
ARASINDA
HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA ADLÎ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN**

(Resmî Gazete ile yayımı: 20.1.2004 Sayı: 25352)

Kanun No
5066

Kabul Tarihi
14.1.2004

MADDE 1. - 3 Mayıs 2002 tarihinde Bakü’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî İşbirliği Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ
ARASINDA HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA
ADLÎ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI**

Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti (bundan böyle "Âkit Taraflar" olarak anılacaklardır),

Dostluk bağlarını pekiştirmek ve hukukî ve ticarî konularda karşılıklı yardımlaşmayı Âkit Tarafların işlerine karışmama, haklarda eşitlik ve ulusal egemenlik ilkelerine dayanarak kolaylaştırmak arzusu ile,

Hukukî ve ticarî konularda bir karşılıklı yardımlaşma anlaşması akdedilmesine karar vermişler ve aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

KISIM 1

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

İşbu Anlaşmanın amacı, bir Âkit Tarafın vatandaşlarının, diğer Âkit Tarafın adlî makamları önündeki hukukî ve ticarî işlemlerinde yasal korunması, her iki Âkit Tarafın, adlî makamlarınca, hukukî ve ticarî konularda karşılıklı adlî yardım sağlamak üzere işbirliği yapılması ve hukukî ve ticarî konularda mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi hususlarını düzenlemektir.

Madde 2

1 . Âkit Tarafın vatandaşları, diğer Âkit Tarafın adlî makamlarınca yapılan hukukî ve ticarî konulardaki işlemlerinde, bu Âkit Tarafın vatandaşları ile aynı şartlarla yasal korunma hakkına sahip olacaklardır.

2. Bir Akit Tarafın vatandaşları hukukî ve ticarî konularda hak ve menfaatlerinin korunması için diğer Âkit Tarafın adli makamlarına, bu Âkit tarafın vatandaşlarının tâbi olduğu aynı şartlarla serbestçe, müracaat hakkına sahip olacaklardır.

3.Âkit Taraflardan birinin ülkesinde idare merkezi bulunan ve bu Âkit Tarafın mevzuatına uygun olarak kurulmuş tüzel kişiler, işbu Anlaşmanın hükümlerinden yararlanma hakkına sahip olacaklardır.

Madde 3

1.İşbu Anlaşmada aksi öngörülmediği takdirde, Akit Tarafların adli makamları birbirleriyle Akit Taraflarca tayin edilen Merkezî Makamlar aracılığı ile iletişim kuracaklardır. Türkiye Cumhuriyeti yönünden Merkezî Makam Adalet Bakanlığıdır. Azerbaycan Cumhuriyeti yönünden Merkezî Makam Adalet Bakanlığıdır.

2.İşbu Anlaşma hükümleri diplomatik veya konsolosluk kanalı ile iletişim kurulmasına engel teşkil etmeyecektir.

Madde 4

1. Merkezî Makamlar birbirleriyle talep edilen Âkit Tarafın dilinde veya İngilizce iletişim kuracaklardır.

2.Adli yardım talepleri ve ekli belgeler talepte bulunan Âkit Tarafın dilinde düzenlenecek ve bunlara talep edilen Âkit Tarafın dilinde yapılmış onaylı tercümeleri eklenecektir.

3.Bir adli yardım talebinin yerine getirilmesinin sonucu olarak elde edilen belgeler talep edilen Âkit Tarafın dilinde düzenlenecektir.

Madde 5

Âkit Tarafların Adalet Bakanlıkları, bir talep vukuunda, işbu Anlaşmaya konu teşkil eden adli sorunlarla ilgili olarak ülkelerinin mevzuat ve uygulamaları hakkında birbirlerine bilgi vereceklerdir.

KISIM 2

BÖLÜM I

HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA ADLÎ YARDIM

Madde 6

Akit Tarafların adli makamları, hukukî ve ticarî konularda özellikle Âkit Tarafların mevzuatlarında öngörülen, belgelerin tebliği, tarafların ve tanıkların dinlenmesi, bilirkişi incelemesi ve diğer adli işlemlerin yerine getirilmesi hususlarında birbirlerine yardım sağlayacaklardır.

Madde 7

1. Bir adli yardım talebi şu hususları ihtiva edecektir: a) Talepte bulunan ve talep edilen adli makamların adı;

b) Adli yardımı gerekli kılan davanın niteliği;

c) Davayla ilgili tarafların isim ve adresleri -tüzel kişilerde isim ve idare merkezleri- ve varsa, temsilcilerinin isim ve adresleri;

d) Eğer talebin konusu belgelerin tebliğine ilişkin ise, muhatabın tam adresi ve tebliğ edilecek belgeler;

- e) İfadelerine başvurulacak kişilerin isim ve adresleri ile eğer mevcutsa doğum tarihleri, vatandaşlıkları ve meslekleri;
- f) İfadelerine başvurulacak kişilere yöneltilecek sorular;
- g) Sağlanacak delilin niteliği veya yerine getirilecek diğer adlî işlem.
2. Bir adlî yardım talebi talepte bulunan makam tarafından imzalanacak ve resmî mührünü taşıyacaktır. Söz konusu talebe ekli belgeler, talepte bulunan Âkit Tarafın hukukuna göre onaylanacaktır.

Madde 8

1. Talep edilen adlî makam, talebin yerine getirilmesinde kendi devletinin kanun hükümlerini uygulayacaktır. Bununla birlikte, söz konusu Adlî makam, talepte bulunan adlî makamın özel bir usul veya yöntem izlenmesini istemesi durumunda, talep edilen Âkit Tarafın iç hukukuna aykırı olmamak şartıyla bu usul veya yöntemi takip edecektir.
2. Talepte bulunan adlî makamın istemesi durumunda, ilgili tarafların ve eğer varsa temsilcilerinin hazır bulunabilmeleri için, işlemlerin yapılacağı tarih ve yer hakkında bilgi verilecektir.
3. Talep edilen adlî makam, talebin yerine getirildiğini tespit eden belgeleri talepte bulunan adlî makama gönderecek veya talebin yerine getirilemediği durumlarda, bunu, sebepleri ile birlikte söz konusu adlî makama bildirecektir.
4. Talep edilen Âkit Taraf, kendi ülkesinde adlî yardım taleplerinin yerine getirilmesi sebebiyle yapılan bütün masrafları üstlenecek ve bu masrafların ödenmesini talep etmeyecektir.

Madde 9

Bir adlî yardım talebinin yerine getirilmesi, talep edilen Âkit Tarafın egemenliğine, güvenliğine ve kamu düzenine zarar verebilecek nitelikte görülmekte ise böyle bir talebin yerine getirilmesi reddedilebilir.

Madde 10

1. Talepte bulunan Âkit Tarafın bir adlî makamında hazır bulunmak üzere çağrılan bir tanık veya bilirkişi, hangi uyrukta olursa olsun, Âkit Tarafın ülkesinde, bu Taraf ülkesine girmeden önce işlenen bir suç veya eylemden dolayı hakkında kovuşturma yapılamaz veya tutuklanamaz veya kişisel özgürlüğü hakkında diğer herhangi bir kısıtlama getirilemez. Bir tanık veya bilirkişi ayrıca, tanıklık ifadesi ya da bilirkişilik görevinden dolayı hakkında kovuşturma yapılmayacağı, tutuklanamayacağı gibi bir mahkûmiyet cezasının uygulanmasına da tâbi tutulmayacaktır.
- 2.1. fıkradaki dokunulmazlık, tanık veya bilirkişinin, adlî makam tarafından hazır bulunmasının artık gerekmediğinin kendisine bildirildiği, terk etme olanağının bulunmasına rağmen ülkede kaldığı veya terk ettikten sonra kendi isteği ile döndüğü tarihi izleyen 7 günlük sürenin bitiminde sona erecektir.
3. Bir tanık veya bilirkişi için çıkarılan çağrı yazısında, talepte bulunan Âkit Tarafın mevzuatında seyahat, ikamet masrafları ve bilirkişilik ücretinin ödenmesi için öngörülen şartlar belirtilecektir. Böyle bir kişinin talebi üzerine, yol ve ikamet giderlerinin karşılanması için talepte bulunan adlî makamca bir avans ödenecektir.

BÖLÜM II BELGELER

Madde 11

Âkit Taraflardan birinin adlî makamının talebi üzerine, diğ er Âkit Taraf, talepte bulunan Âkit Tarafın vatandaşlarının şahsî, ailevî ve ekonomik durumları ile ilgili belgelerin suretlerini tercümesiz ve ücretsiz gönderecektir.

Madde 12

1. Âkit Taraflardan birinin ülkesinde düzenlenmiş veya onaylanmış ve resmî mühür taşıyan belgeler diğ er Âkit Tarafın bir adlî makamı önündeki işlemlerde tasdikten muaf tutulacaktır.

2. Âkit Taraflardan birinin resmî makamlarınca düzenlenen belgeler, diğ er Âkit Taraf ülkesindeki resmî belgelerle aynı ispat gücüne sahip olacaktır.

BÖLÜM III YARGILAMA MASRAFLARI VE TEMİNATTAN MUAFİYET (JUDICATUM SOLVİ)

Madde 13

Bir Âkit Tarafın vatandaşları, diğ er Âkit Tarafın adlî makamları önündeki işlemlerinden dolayı salt yabancı olmaları veya diğ er Âkit Taraf ülkesinde ikametgâhları bulunmamasından ötürü teminat akçesi (Judicatum solvi) vermekle yükümlü tutulmayacaklardır.

Madde 14

Akit Taraflardan birinin vatandaşları, diğ er Akit Tarafın ülkesinde, adlî harçlar, bilirkişi ve tanık ücretleri, avukatlık ücretleri, belgelerin tebliğ masrafları ve diğ er yargılama giderleri gibi hususlarda bu Tarafın vatandaşları ile aynı şartlar altında adlî müzaheretten yararlanmaya hak kazanacaklardır.

Madde 15

İşbu Anlaşmanın 14. maddesi gereğince adlî müzaheret, başvuruda bulunanın ekonomik, ailevî ve şahsî durumunu gösteren belgelere bağı lı olarak hak kazanılacaktır. Belgelerin düzenlenişinde başvuruda bulunanın ikamet ettiğ i Âkit Tarafın hukuku veya başvuruda bulunan her iki Âkit Taraf ülkesinde ikamet etmemekte ise vatandaşı olduğ u Âkit Tarafın hukuku uygulanacaktır.

Madde 16

Eğ er bir Âkit Tarafın adlî makamı, diğ er Âkit Tarafın ülkesinde ikamet etmekte olan bir kişiye bir işlemleri için belli bir süre vermiş ise, bu süre belgelerin söz konusu kişiye tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır.

KISIM 3

HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA KARARLARIN TANINMASI VE TENFİZİ

Madde 17

1.Akit Taraflar, diğ er Âkit Taraf ülkesinde verilmiş aşağıda gösterilen kararları, işbu Anlaşma hükümlerine uygun olarak kendi ülkelerinde tanıyacak ve tenfiz edeceklerdir:

- a) Hukukî ve ticarî konularda verilmiş mahkeme kararları;
- b) Hukukî konularda bir mahkemece onaylanmış sulh anlaşmaları;
- c) Cezaî konularda tazminata ilişkin olarak verilmiş mahkeme kararları.

2. İşbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra verilen kararlar, bu Anlaşma uyarınca tanıma ve tenfize tâbi olacaktır.

3. Ancak işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan kararların tanınması ve tenfizi "Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Karşılıklı Adli Yardıma İlişkin 2 Kasım 1992 tarihli Anlaşma" hükümlerine tâbi olacaktır.

Madde 18

İşbu Anlaşmanın 17. maddesinde belirtilen kararlar aşağıdaki şartlara bağlı olarak tanınacak ve tenfiz edilecektir:

a) Karar, verildiği Âkit Tarafın hukukuna göre kesinleşmiş ve icra edilebilir olmalıdır;

b) Davalının, kararın verildiği Âkit Tarafın hukukuna göre, mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmış ve iddialarını ileri sürme ve savunmaya imkânsızlıkları halinde temsil edilebilme olanağı tanınmış olmalıdır;

c) Aynı taraflar arasında, aynı sebep ve konuya dayalı olarak;

i) Tanıma ve tenfizin talep edildiği bir Âkit Taraf mahkemesinde daha önce açılmış görülmekte olan bir dava,

ii) Tanıma ve tenfizin talep edildiği Âkit Tarafın bir mahkemesince nihai bir kararla sonuçlandırılmış olan bir dava, mevcut bulunmamalıdır.

d) Karar, tanıma ve tenfizin talep edildiği Âkit Tarafın mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olmalıdır;

e) Kararın tanınması ve tenfizi, tanıma ve tenfizin talep edildiği Âkit Tarafın kamu düzenine aykırı olmamalıdır.

Madde 19

Başvuruya aşağıdaki belgeler eklenecektir:

a) Kararın kesinleşmiş ve icra kuvvetini haiz olduğunu tevsik eden bir belge ile tam ve aslına uygunluğu onaylanmış bir örneği;

b) Karar gıyapta verilmiş ise, gıyabında karar verilen tarafın usulüne uygun olarak çağrıldığını tespit eden gerekli belgelerin aslı veya onaylanmış örnekleri;

c) Bu maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen başvuru ve belgelerin, kararın tanınmasının ve tenfizin talep edildiği Âkit Tarafın dilinde veya İngilizce onaylanmış çevirisi.

Madde 20

1. Kararların tanınması ve tenfizin mütedair usule, tanıma ve tenfizin talep edildiği Âkit Tarafın hukuku uygulanacaktır.

2. Tanıma ve tenfize karar veren mahkeme, kararın esasını incelemeyecektir. Mahkeme sadece işbu Anlaşmanın 19. ve 20. maddelerini göz önünde tutacaktır.

Madde 21

İşbu Anlaşmanın, tanıma ve tenfize ilişkin hükümleri, Âkit Tarafların, yabancı bir kararın icrası sonucu elde edilen para ve eşyanın yurtdışına transferi ile ilgili hükümlerine halel getirmeyecektir.

KISIM 4

GENEL HÜKÜMLER

Madde 22

İşbu Anlaşma, Âkit Tarafların katılmış olduğu ve katılacağı, bu Anlaşma ile düzenlenen konulara ilişkin hükümleri içeren uluslararası belgeleri ihlâl etmeyecektir.

Madde 23

İşbu Anlaşmanın uygulanması ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek sorunlar diplomatik yoldan çözümlenecektir.

Madde 24

1. İşbu Anlaşma onaylamaya tâbi olacaktır.

2. İşbu Anlaşma onay belgelerinin teati edilmesinden 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.

3. İşbu Anlaşma süresiz olarak yürürlükte kalacaktır. Her Âkit Taraf, yazılı bildirimde bulunmak suretiyle Anlaşmayı feshedebilir. Bu halde Anlaşma, diğer Âkit Tarafın yazılı bildirim aldığı tarihten itibaren oniki aylık süre için yürürlükte kalacaktır.

4. İşbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra, "Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Karşılıklı Adli Yardıma İlişkin 2 Kasım 1992 tarihli Anlaşma hükümsüz olacaktır.

Bakü'de 3 Mayıs 2002 günü (Türkçe, Azerice ve İngilizce olarak düzenlenmiş olup, tüm metinler aynı derecede geçerlidir. Yorumda aykırılık halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ADINA

Prof. Dr. Hikmet Sami TÜRK

Adalet Bakanı

AZERBAIJAN CUMHURİYETİ

ADINA

Fikret MEMMEDOV

Adalet Bakanı

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
3	27	511
37	38	18
38	42	86:89, 587:610

I- Gerekçeli 324 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 42 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tali Adalet, Esas Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/515